

Foto BL

Jan-Ove Waldner – ”det ständigt gröna trädet”

Text BERTIL LUNDAHL

För tjugofem år sedan när Kina precis hade börjat öppna sig för omvärlden var det inte särskilt många kineser som visste vad Sverige var. Om man kände till någon svensk så var det nästan alltid *Bengesen*, bordtennisspelaren Stellan Bengtsson, som blev världsmästare i herrsingel 1971.

Idag är det betydligt fler som känner till *Ruidian*, det kinesiska namnet för Sverige, även om en del fortfarande blandar ihop det med *Ruishi*, som är Schweiz. Bland de sportintresserade är det många som känner till *Lao Wa* (Gamle Wa), vars officiella namn på kinesiska är *Waerdenier*. På svenska är det Jan-Ove Waldner, den utan tvekan mest kände svensken i Kina idag.

Han är också känd som ”det ständigt gröna trädet” och ”gerillaledaren” – det första för att hållit sig på top-

pen under så många år och det andra för att han kan slå till oväntat och vara lika oförutsägbar som en gerillaledare bör vara.

Kinesiska träningsmetoder och svenska

Waldner var knappt femton år gammal när han kom till Kina första gången 1980 tillsammans med Erik Lindh. Det var första gången svenskar fick komma till Kina och träna. Besöket varade i sex veckor och man tränade sex-sju timmar om dagen mot de bästa ungdomsspelarna från Shanghai-regionen.

Det var då han lärde sig att det krävdes hård träning för att nå den högsta toppen, men också att kineserna inte var oslagbara. När han kom hem använde han sig av det

han tyckte var positivt i Kina: längre träningspass, multiboll-träning, större betoning på serve och första attack, kortare slagrörelser och att träffa bollen tidigare efter studs för att bättre kunna utnyttja farten i bollen och sätta motståndaren under större tidspress.

Han tog också vara på fördelarna med att vara i Sverige och träna. Här fick han frihet under ansvar och kunde variera sin träning på ett annat sätt och använda sig av sin fantasi. I Kina var det hårdare disciplin och där ifrågasatte man inte sina tränare och ledare.

Under de drygt tjugo år Waldner befunnit sig i världseliten sedan dess har han hunnit avverka fyra eller fem olika åldersgrupper av kinesiska spelare. Man kan misstänka att detta har att göra med den stenhårda och auktoritära träning som kineserna genomgår. Den är helt enkelt inte tillräckligt lustfylld och varierad. Waldner, däremot, verkar fortfarande ha roligt när han spelar och kan briljera med oväntade finesser. Det är inte för inte som han kallats för ”pingisens Mozart”.

– Jag försöker hänga med i utvecklingen och tycker fortfarande det är kul, säger Jan-Ove Waldner när vi träffas på ett hotell i Stockholm.

– I Kina tas talangerna ut redan vid sex års ålder och när de är nio-tio får de bästa komma till Peking. Förr tränade man sex-sju timmar per dag. Även om man har kortat ner på träningstiden och har lite mer variation så blir spelarna mer som maskiner. De har också striktare regler. Bara de äldsta spelarna får t.ex. ha med sig mobiltelefoner.

– Vi lattjar lite mer i unga år och håller på med olika sporter och specialiserar oss senare. Europeiska spelare är ofta bra när de är trettio.

En skillnad mellan Kina och Sverige är också att i Kina utbildar man fortfarande vissa spelare som efterliknar en europeisk storspelares stil, så att de bästa kan få mer träningstillfällen mot den stilen.

– I Sverige går det inte att offra en person som sparing på det sättet.

”Vänskap först och tävling i andra hand”

Ett fenomen som nu har gått till historien i Kina är Maotidens ”vänskap först och tävling i andra hand”, eller läggspelet som svenskarna föredrog att kalla det.

– Jag har inte råkat ut för det. Jag kom fram 1982 och vi var över i Kina och spelade matcher. Då körde de över oss så det stod härliga till. Men jag har hört av

Waldners främsta meriter i VM och OS

VM i singel: Guld 1989 och 1997
Silver 1987 och 1991
OS i singel: Guld 1992
Silver 2000
VM i lag: Guld 1989, 1991, 1993, 2000
Silver 1983, 1985, 1987, 1995
VM i dubbel: Silver 1997

Mer om resultat från VM och OS finns på:
www.tt-wm.de
www.usatt.org/organization/champions

de svenska spelare som var med tidigare att någon har givit upp i en final mot en japan – Ono eller Kohno.

Det kan däremot fortfarande vara uppgjort vem som ska vinna bland kineserna.

– Där tar de fram den de vill ha. Ett dubbelpar från Hongkong vann över Kinas Kong Linghui och Wang Hao med 4-1 nyligen. De som såg matchen sade att det var uppenbart att paret fick vinna. Men Hongkong får inte slå Kina i OS. Det där är lite tråkigt.

– Jag såg ju också hur de matchade fram rätt person mot mig i VM-finalen i Indien 1987.

– Men saker har ändrats också. I Internationella bordtennisförbundets Pro Tour-tävlingar får de köra helt fritt. I finaler får de bästa vinna.

Kontakter med spelarna

När det talades mycket om vänskap först, så handlade det om politisk strategisk vänskap med olika länder, inte om personlig vänskap mellan kineser och utlänningar. Tvärtom var det farligt för kineser att ha personliga relationer till utlänningar, eftersom man riskerade att anklagas för att vara i maskopi med utlandet och betraktas som spion. Men på det området har det skett stora förändringar, också inom idrotten, framför allt från 1990-talet. Idag kan utlänningar umgås med de kinesiska spelarna även privat.

– På 1980-talet kände man inte spelarna och fick inte någon kontakt med dem. Men nu träffar jag dem ibland, t.ex. Kong Linghui, som pratar rätt bra engelska. Han har ju varit med ganska länge liksom Liu Guoliang. Efter tävlingar kan vi gå ut och ta några öl. Det har också hänt att Liu och jag har dragit en poker på rummet. De är trevliga och vi har också alltid haft ”faira” matcher när vi spelat

Foto Mats Gustafsson. Förmedlat av Svenska bordtennisförbundet.

mot varandra. Vi svenskar har bra förhållande till dem. Ett av Waldners stora intressen vid sidan av bordtennisen är golfen. Allt fler resursstarka kineser spelar idag golf, även bordtennisfolket.

– Förbundskaptenen Cai Zhenhua spelar nog dagligen och Liu Guoliang ska också börja. Så nästa gång ska nog Jörgen (Persson) och jag möta dem.

Stödet för OS i Peking

I Sverige fick Waldner en hel del kritik för att han medverkade i en kinesisk film som propagerade för att Peking skulle få OS 2008.

– Jag har inte sett filmen själv. Det var Ericsson som ville att jag skulle vara med. Jag syns bara i några sekunder. Jag

går klädd i västerländsk kostym och slips som en affärsman, men också i kinesiska kläder. Som om jag vore lite halvkines.

– Sedan har ju Sverige och Kina alltid haft bra relation inom pingisen. Kjell (Johansson) och Stellan (Bengtsson) fick åka dit och spela matcher och jag fick åka dit och träna. Jag har alltid varit välkommen. Kineserna är ju ganska gästfria, så jag tyckte det var bra. Jag vet ju att kineserna kan ordna ett bra OS. Det är också en sådan grej som kan luckra upp det i Kina. Men det blev ju lite rabalder om det här hemma.

– Det kommer folk som aldrig varit i Kina och bara betonar det negativa, som alla de här avrättningarna. Det är ju inte det jag stöttar. Jag förstår dem som tycker det är fel att Kina får OS, men för mig kändes det rätt.

Reklam för svenska företag

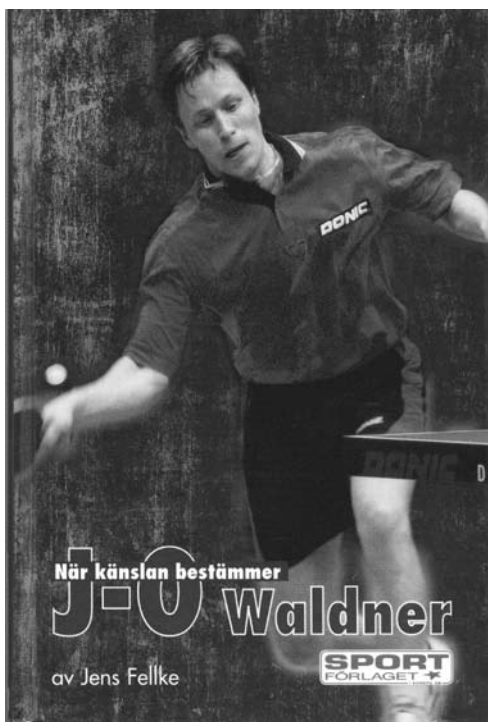
Waldner har också jobbat en del för svenska företag i Kina. I Chengdu kunde man nyligen se honom på en stor affisch sittande på en mjuk svensk säng. Han har också setts spela pingis med astmasjuka barn för Astras räkning. Dessutom har han jobbat en del för Electrolux.

– De betalade så att jag kunde spela för Kalmar i Sverige. Då fick jag mer tid för landslaget och kunde vara hemma mer. Men jag åkte också runt med Electrolux i Kina. De ville att jag skulle vara med när de hade viktiga kunder. Man filmade och tog bilder när jag körde ut några kylskåp. Det var rätt kul.

– När jag åkt med olika företag så har jag varit runt och sett mycket av Kina. Vi har varit på skolor och spelat med ungar också. Det är otroliga mottaganden det varit ibland. En gång stod tre-fyra tusen ungar och sjöng ”Welcome Waldner”.

Han har också medverkat när folk från regeringen och Göteborgs stad har varit i Kina.

– Då är man med på middagar och spelar lite pingis med folk, eller så glider man bara runt och visar upp sig.

Den som vill veta mer om Waldners liv och matchresultat fram till 1997 kan läsa Jens Felkes bok ”J-O Waldner – När känslan bestämmer”.

Det har sina nackdelar också att vara kändis i Kina.

– Jag går aldrig ut ensam på stan. Det går inte utan att bli upptäckt eftersom man varit så mycket på TV och pingisen är så stor där. Det gäller inte bara mig utan också andra av de stora spelarna i Sverige.

– Det är kanske lite lugnare nu än när jag var som bäst. Men sitter man och äter frukost så kommer det folk hela tiden. Det går inte att sitta i lugn och ro.

Den enda riktigt obehagliga händelsen han råkat ut för var när han blev överfallen i Hongkong. Antagligen berodde det på att någon sett att han och Mikael Appelgren hade mycket pengar i plånboken när de betalade notan på en restaurang. Han blev nerslagen och skuren med en kniv eller glasbit på vänstra kinden. Ett ärr minner om händelsen.

– Jag har aldrig varit så rädd i hela mitt liv.

På senare tid har det inte blivit så många besök i Kina. En anledning är förra årets SARS-epidemi, en annan att han själv inte varit lika mycket i rampljuset och haft samma status som pingisspelare.

– Förr kunde det bli fem-sex-sju gånger per år. På senare tid har det bara blivit två-tre. Men jag hoppas kunna göra mer i Kina framöver. Absolut.

– Jag skulle kunna tänka mig att spela uppvisningsmatcher eller spela i den kinesiska ligan efter att jag lagt av med landslaget 2005. Jörgen (Persson) har spelat en fyra-fem matcher i Kong Linghuis klubb. De börjar få riktigt bra betalt i den kinesiska ligan, så de bästa kinesiska spelarna är där nu. Jag skulle tro att de får sjusiffrigt i lön på ett år.

Blivande tränare?

De flesta elitspelarna i Kina som slutar brukar börja arbeta för förbundet.

– Det är ju bra i Kina att man tar vara på dem. Alla starka namn blir kvar i pingisen. I Sverige skulle vi behövt ha haft kvar fler av de stora namnen. Nu har det kommit in några som Appelgren, von Scheele, ”Tickan” och Stellan. Det är bra att de är kvar.

I boken om Waldner (se bild och bildtext) talar han om att det inte känns så inspirerande att själv bli tränare. Men på den punkten har han ändrat sig.

– Nu vet jag att jag bara spelar i landslaget till och med 2005. Det kanske inte är rätt att börja som tränare direkt efter man slutat men efter ett tag så skulle det kunna gå bra. Det skulle vara lagom så att man kunde vara med till 2008 och göra sitt sjätte OS ...